

Elinvoimatoimen talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelma vuosille 2025 - 2027

Elvoi 26.10.2023 § 136
1638/02.02.00/2023

Valmistelija: elinvoimajohtaja Anna-Liisa Juurinen, p. 040 747 736

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 12.6.2023 § 174 hyväksynyt talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2025 – 2027 laadintaohjeet ja päättänyt:

- 1) asettaa talousarviovuodelle 2024 yhteensä kahden miljoonan euron säästötavoitteen ja taloussuunnitelmavuosille 2025 ja 2026 kolmen miljoonan euron säästötavoitteet vuositasolla.
- 2) merkitä tiedokseen taloussuunnitelman laadintaohjeet, jotka sisältävät talousarvion käsittelyn aikataulutuksen.
- 3) palata talousarvion laadinnan tilanteeseen syyskuussa.

Kaupunginhallitus on käynnistänyt kokouksessaan 12.6.2023 § 173 talouden tasapainottamisohjelman ja antanut 11.9.2023 § 217 lautakunnille ja toimialojen valmistelijoille ohjeen konkretisoida käyttötalouteen talousarviovuodelle 2024 yhteensä kahden miljoonan euron säästötavoitteet ja taloussuunnitelmavuosille 2025, 2026 ja 2027 kolmen miljoonan euron säästötavoitteet vuositasolla sekä talouspalveluille ohjeen valmistella 10 – 12 miljoonan euron tase-eräatkaisut sekä 3 – 5 miljoonan euron veroratkaisut taloussuunnitelmavuosille 2024 – 2027.

Elinvoimatoimeen on kohdistettu vuosille 2024 – 2027 yhteensä 811 000 € säästötavoite, mikä on 27 % koko kaupungin tavoitteesta. Tulosalueille kohdistettuna säästötavoite on käyttötalousmenojen suhteessa seuraava:

Maankäyttö ja elinvoima	16,04 %	130 084 €
Kunnallistekniset palvelut	33,77 %	273 875 €
Tilapalvelut	46,88 %	380 197 €
Valvontatoimi	3,31 %	26 844 €

Elinvoimatoimen tulosalueet ovat toiminnallisesti hyvin erilaisia, mikä vaikuttaa tulosalueiden edellytyksiin esittää säästöjä käyttötaloudestaan. Tilapalveluissa säästöt ovat täysin riippuvaisia kaupungin muista toiminnoista, kunnallisteknisissä palveluissa kustannukset ovat sidoksissa palveluverkon laajuuteen ja säävaihteluihin, valvontatoimen toiminta perustuu täysin asiantuntijaviranhaltijoiden tekemään työhön, eikä säästöpotentiaalia sen vuoksi ole ja maankäytössä ja elinvoimassa tuotetaan maankäyttöön, metsätiloihin ja kaavoitukseen liittyviä palveluja, joilla on suora vaikutus kaupungin tulonmuodostukseen. Edellä mainitun lisäksi suuri osa esimerkiksi katujen kunnossapitoon liittyvistä palveluista tuotetaan urakoitsijoiden toimesta sopimusperusteisesti. Sopimuksen pysyvyyden periaatteen mukaisesti voimassa olevia sopimuksia ei ole mahdollista muuttaa yksipuolisesti kesken sopimuskautta. Edellä kuvatuista rajoituksista huolimatta elinvoimatoimi on ylittämässä säästötavoitteensa. Esitetyt säästötoimet kohdistuvat mm. palkkoihin,

oman työn tehostamiseen, asiantuntijapalveluihin, markkinointikuluihin, kiinteistöjen ylläpitokuluihin, yksityistieavustuksiin ja väyläverkoston kunnossapitoon. Henkilöstökustannusten, ostopalvelujen ja muiden kustannusten karsimisesta seuraa, että elinvoimatoimen ylläpitämää palveluverkkoa on karsittava 2024 aikana.

Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti:

- Tavoitteet tulee asettaa niin, että ne tukevat kaupungin strategiaa ja toiminnallisia tasapainoisen kuntatalouden tavoitteita
- Terveen talouden tavoittelussa tärkeässä roolissa ovat rakenteelliset uudistukset ja toimintakatteen nousun pitäminen maltillisena
- Tarkastelussa on turvattava välttämättömät ja lakisääteiset palvelut, jotka ovat perusarjen ehtoja
- Palvelurakenteessa ja palveluverkon suunnittelussa on panostettava tehokkaaseen ja tiivistettyyn toimintaan, jossa hyödynnetään eläköityminen
- Epäkurantista ja /tai käyttötalousmenoja aiheuttavasta tarpeettomasta omaisuudesta on luovuttava ja ilmoitettava se poistettavaksi / myytäväksi
- Kiinteistöjen ja vuokratilojen vuokriin sisällytetään maanvuokrat

Elinvoimatoimen käyttötalousarvio on käsitellään aikaisemmista vuosista poiketen lautakunnan lokakuun kokouksessa. Ajankohta on aikaisempia vuosia parempi, sillä toimialoilla on käytössään arvio talousarvion loppusummasta siinä vaiheessa, kun lautakunnat käsittelevät omia esityksiään. Tästä huolimatta toimialan talousarvioon voidaan joutua tekemään muutoksia valmistelun edetessä.

Talousarvio valmistellaan tulosaluekohtaisesti, mutta toiminnalliset tavoitteet (valuustoon nähden sitovat tavoitteet) esitetään toimialaa koskevana talousarviovuodelle 2024. Samoin toiminnan kehittäminen suunnitelmavuosina 2025 – 2026 esitetään pelkästään toimialatasolla. Tavoitteet on asetettava siten, että ne on mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja että niiden toteutumista on mahdollista arvioida tilinpäätösvaiheessa. Myös riskien arviointi toteutetaan toimialatasoisesti ja riskien toteutumista arvioidaan jatkossa 8/2024 osavuusikatsauksessa ja tilinpäätöksessä. Suoritetaulukot esitetään jatkossakin tulosaluekohtaisesti.

Myös tulosaluetasolla on asetettu toiminnallisia tavoitteita lautakuntakäsittelyä varten ja tukemaan tiedolla johtamista, mutta ne eivät jatkossa sisälly talousarviokirjaan tai kaupunginhallitukselle annettaviin osavuusikatsauksiin.

Seuraavassa esitetään tiiviisti tulosalueiden laatimista tulevan vuoden tavoitteista tehty tiivistelmä sekä talouden tasapainottamisohjelman keskeiset keinot ja vaikutukset tulosalueilla tehtävään työhön. Tarkemmin tulosaluekohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet on esitetty esityslistan liitteissä. Talouden tasapainottamisohjelmaan kirjatut säästöt on otettu huomioon toimialan talousarviossa. Mikäli joku säästötoimenpiteistä

poistuu talousarvion käsittelyn yhteydessä, tulee se suoraan heikentämään toimialan tulosta.

Maankäyttö ja elinvoima

Tulosalueelta hoidetaan elinvoimatoimen hallintoon, maankäyttöön, kaavoitukseen, tonttituotantoon, yrityspalveluihin, aluekehittämiseen sekä metsä- ja maaomaisuuden hoitoon liittyviä tehtäviä.

Tulosalueelta käynnistetaan 2024 koko toimialaa koskeva mittava tietojärjestelmä uudistus, jonka tavoitteena on tehostaa toimintaa, parantaa tietovarantojen hyödyntämistä, eheyttää sirpaletietoja, vähentää henkilöriippuvuutta ja varmistaa tietoturvan hallintaa. Tulosalueelta toteutetaan 2024 kolmea kehittämishanketta.

Talouden tasapainottamistoimina tulosalueella toteutetaan:

- Osallistuvan budjetoinnin määrärahasta ja toimintamallista luopuminen, CC Ilveksen alamäkipyöräilyyn varattua 15 000 € määrärahaa lukuunottamatta
- Palvelujen ostojen karsiminen kaavoituksesta ja tonttituotannosta
- Tehtävien uudelleenjärjestelyjä
- Messu- ja markkinointikulujen leikkaus
- Muita pienempiä toimenpiteitä

Toimenpiteiden seurauksena kaavoituksen ja tonttituotannon edellykset toteuttaa kaavoituksessa tai maapolitiikassa tarvittavia selvityksiä heikkenevät ja palveluprosessit hidastuvat. Tulosalueen esittämät säästöt vuodelle 2024 ovat yhteensä 167 850 € ja koko tasapainottamiskaudelle 776 400 €.

Kunnallistekniset palvelut

Tulosalueelta hoidetaan kunnallistekninen suunnittelu, jätehuollon järjestäminen, liikenneväylien, puistojen, liikuntapaikkojen ja satamien rakentaminen ja ylläpito.

Katujen saneerausta jatketaan saneerausohjelman mukaisesti. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman toimenpiteitä edistetään, Himoksen jätehuollon kehittämisen toimenpiteitä ja poistotekstiilien keräyskokeilua jatketaan. Biojätteiden keräilyssä siirryään kunnan järjestämään keräysjärjestelmään ja aluekeräyspisteverkostoa kehitetään yhteistyössä Rinki-ekopisteverkoston kanssa. Jämsäpuiston kehittämistä jatketaan Lamminsuon alueella, Seppolan satama-alueella ja aistipolulla. Himos-alueen infran kehittämistä jatketaan yhteistyössä maanomistajien, yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Tulosalueelta toteutetaan ulkoilureitistön investointihanketta.

Talouden tasapainottamistoimina tulosalueella toteutetaan:

- Yli 75 vuotiaiden liittymäaurauksien lakkauttaminen
- Yksityistieavustusten puolittaminen
- Runttimäen maastoliikuntakeskuksen sähköt

- Latuverkon viikonloppuhoidon supistaminen
- Kaavan ulkopuolisten väylien hoidosta luopuminen
- Urakoiden lisääminen liikenneväylillä
- Palveluostojen vähentäminen
- Toimintamäärärahojen karsiminen

Toimenpiteiden seurauksena kunnallistekniikan tulosalueella on nykyistäkin vähemmän edellytyksiä hoitaa puistoja, liikunta- ja leikkipaikkoja, satamia ja venepaikkoja. Palveluverkon karsiminen resurssien mahdollistamalle tasolle on tarkoituksenmukaista valmistella siten, että siitä voidaan tehdä päätös 2014 aikana. Tulosalueen säästöt tulevat väistämättä heijastumaan myös tulosalueen palveluostoihin ja sitä kautta paikallisiin yrityksiin. Tulosalueen esittämät säästöt vuodelle 2024 ovat yhteensä 418 397 € ja koko tasapainottamiskaudelle 1 703 588 €.

Tilapalvelut

Tulosalueen tehtävänä on ylläpitää kaupungin omistamia kiinteistöjä ja suunnitella ja toteuttaa kiinteistöjen käyttöä parantavia korjaustoimenpiteitä vuosittain.

Kiinteistöjen korjaustöiden suunnittelua ja rakennuttamista jatketaan talouden reunaehdoin. Tulosalueella varaudutaan hyvinvointialueen toiminnan muutoksiin ja sotekiinteistöjen yhtiöittämissiin. Talouden tasapainoittamisohjelmasta seuraa tulosalueelle mittavia säästövelvoitteita, jotka heijastuvat mm. kiinteistöjen korjaus- ja ylläpitosuunnitelmiin tulevina vuosina.

Talouden tasapainoittamistoimina tulosalueella toteutetaan:

- Tyhjen tilojen myynti tai ylläpidosta luopuminen
- Kiinteistöjen ylläpidon vähentyminen ja laadun heikkeneminen
- Rakennusten kunnossapidon ja korjausten palveluostojen karsiminen
- Tilavuokrasopimusten ehtojen ja laskutuksen tarkistaminen
- Kiinteistötekniikan kehittämistä
- Ilkivallan laskutuksen tehostaminen
- Muiden materiaaliostojen karsinta

Toimenpiteiden seurauksena kaupungin kiinteistöjen kunnossapidon taso kärsii. Mikäli rakennusten myynnit eivät toteudu, tyhjen rakennusten ylläpidon lakkauttamisesta seuraa, niiden käyttöiän päättymisen, purkukustannuksia ja mahdollisia alaskirjauksia. Tulosalueen esittämät säästöt vuodelle 2024 ovat yhteensä 447 200 € ja koko tasapainottamiskaudelle 2 909 800 €.

Valvontatoimi

Tulosalueelta hoidetaan rakennusvalvontaan ja ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät.

Tulosalueella varaudutaan rakentamislain voimaantuloon käynnistämällä rakennusjärjestyksen päivittäminen. Kiinteistöveroselvitys on tarkoitus

saattaa loppuun. Lupapiste on tarkoitus laajentaa ympäristönsuojeluun. Vanhojen paperiarkistojen digitointia jatketaan.

Talouden tasapainottamistoimina tulosalueella toteutetaan:

- Tehtäväjärjestelyt
- Ilmanlaadun mittauksen lopettaminen
- Muiden palveluostojen karsinta
- Rakennusvalvonnan matkakulujen leikkaaminen

Valvontatoimessa tehtävä työ perustuu yksinomaan viranomaistehtäviä hoitavien viranhaltijoiden asiantuntemukseen. Tulosalueen säästöpotentiaali on alhainen. Tulosalueelta hoidettavat tehtävät perustuvat erityislainsäädäntöön. Tulosalueen esittämät säästöt vuodelle 2024 ovat yhteensä 18 000 € ja koko tasapainottamiskaudelle 75 000 €.

Yhteenveto

Talousarvioehdotus ja elinvoimatoimen säästötoimenpiteet on laadittu yhteistyössä tulosalueiden kanssa siten, että säästöt on mahdollista toteuttaa kohtuudella. Edellä on kuitenkin todettu toimialan vahva riippuvuus metsä- ja kiinteistökauppojen myynnin onnistumisesta, kaupungin muista toiminnoista, palveluverkon laajuudesta, säätiloista, jne mutta myös energian ja tarvikkeiden hinnalla voi olla ennakoitua suurempi vaikutus toimialan talousarvion toteutumisen kannalta, mikä nähtiin edellisenä talvikautena. Nämä säästöihin ja talouteen liittyvät epävarmuudet on hyvä huomioida, kun lautakunta käsittelee elinvoimatoimen talousarvioehdotusta.

Talouden tasapainottamisohjelman mukaiset säästöt huomioon ottaen elinvoimatoimen talousarvion toimintatuotot ovat 18 402 316 €, valmistus omaan käyttöön 205 400 €, toimintakulut -19 180 700 € ja toimintakate - 572 984 €. Edelliseen vuoteen verrattuna (LTA2023) toimintatuotot ovat putoamassa - 3,1 % (- 581 340 €), toimintakulut -5,9 % (-1 197 903 €) ja toimintakate -51,8 % (616 583,42).

Toimivalta, johon päätös perustuu:

Ehdotus

Elinvoimajohtaja Anna-Liisa Juurinen

Elinvoimalautakunta hyväksyy talousarvioehdotuksen vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2025 - 2027 ja esittää sen hyväksymistä kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Päätös

Keskustelun aikana annettiin seuraavat kannatetut esitykset:

Markos Koskinen esitti, että annetaan ohjeistus tilapalvelulle, että selvittää koulurakennusten purkuhintaa, alaskirjauksia, sekä vaihtoehtoisten varhaiskasvatustilojen kustannuksia ja tilapalvelu toimittaa näistä arvion kaupunginvaltuustolle. Esitystä kannattivat Pekka Kataja ja Heikki Rinnekangas.

Mika Kyrö esitti, että kaupungintalo pidetään lämmöissä siihen saakka, kunnes kaupungintalon tontin/alueen ja kaupungintalon kohtalo on selvitetty. Kaavamuutos/suojelun purku. Aluetta kehitettäisiin yhdessä operaattorin kanssa pitkäjänteisesti. Määräajan, esim. vuoden 2024 loppuun ja senkin yli, jos kaavamuutos on vielä kesken. Talousarvioesitysmuutos 40 000 €. Esitystä kannattivat Leena Pärnäjärvi, Mikko Laitinen, Tiina Altti, Heikki Rinnekangas ja Pekka Kataja.

Puheenjohtaja totesi, että on annettu kaksi esittelijän ehdotuksesta poikkeavaa esitystä.

Lautakunta hyväksyi Mika Kyrön muutosesityksen yksimielisesti.

Markos Koskisen muutosesityksestä suoritettiin kädennostoäänestys.

Pohjaehdotus sai neljä (4) ääntä (Mika Kyrö, Leena Pärnäjärvi, Erja Laaksonen ja Heikki Rinnekangas).

Markos Koskisen muutosesitys sai viisi (5) ääntä (Pekka Kataja, Seija El Sayed, Tiina Altti, Mikko Laitinen ja Markos Koskinen).

Puheenjohtaja totesi Markos Koskisen muutosesityksen tulleen valituksi.

Elinvoimalautakunta hyväksyi päätösehdotuksen Mika Kyrön ja Markos Koskisen esittämin muutoksin.